

Bijencursussen volgens de kwalificatiestructuur van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

J. Hooreman

Met ingang van 1 augustus 1992 heeft het Ministerie van LNV de kwalificatiestructuur in de tweede fase van het voortgezet onderwijs ingevoerd. Het betreft een systeem op basis van certificaten die leerlingen/cursisten van scholen met Middelbare Agrarische Opleidingen en scholen met leerlingstelsel-opleidingen kunnen behalen. Ook grijpt dit systeem in in de opzet van het cursusonderwijs.

Leerplaninhoud

Alle lesstof van de bovengenoemde opleidingen is verkaveld in bepaalde afgeronde gedeelten (certificaten). Een leerling/cursist volgt de lessen behorend bij een certificaat en doet de daarbij vereiste praktijk tijdens stage, practicumlessen, praktijkschoolweken, e.d. Ieder certificaat wordt door middel van een toets afgesloten. Indien een toets voldoende is, dan is een certificaat behaald en heeft een onbeperkte geldigheidsduur (uitzonderingen daargelaten). Vervolgens worden de lessen voor een nieuw certificaat gevolgd. Alle agrarische opleidingen hebben een vooraf bepaalde hoeveelheid te behalen certificaten, die een cursist/leerling moet behalen wil hij/zij in aanmerking komen voor een diploma. Het is te vergelijken met het bouwen van een huis. Ieder certificaat is een bouwsteen. Successievelijk worden stenen in een bepaalde volgorde gestapeld net zolang tot een leerling/cursist het door hem of haar gewenste huis gebouwd heeft (gediplomeerd is). Die lesstof - vroeger omschreven in de modelleerplannen van het Ministerie van LNV - is, zij het beperkt, verkaveld. In het door het ministerie uitgegeven 'Overzicht van Diploma's en Certificaten' is de samenstelling van elke bouwsteen apart vastgelegd in zogenoemde eindtermen, waarin genoemd wordt wat een cursist/leerling dient te kennen en te kunnen en aan welke eisen men dient te voldoen, alvorens dit certificaat behaald kan worden.

Bijenhouden beginners

De cursusinhoud voor Bijenhouden beginners is in het Overzicht van Diploma's en Certificaten terug te vinden als het certificaat 'Verzorgen Bijenteelt' (bpaa). Deze kent dezelfde toelatingsvoorwaarden als Bijenhouden beginners. Hoewel er een vrijheid voor de Agrarisch Opleidingscentra is om het aantal

theorie- en praktijklessen te verminderen of te vermeerderen (men is vrij in de wijze van aanbieden van de stof, mits de eindtermen maar behaald worden!), is in overleg tussen een aantal docenten uit Zuid-Holland, leden van het bestuur van de imkersvereniging te Leiden en ondergetekende op voorstel van dhr. Hertsig, docent, afgesproken globaal uit te gaan van 8 keer twee lesuren theorie en 12 keer twee lesuren praktijk; totaal 40 lesuren voor de cursist. De docent neemt de afsluitende toets af.

Op grond van ervaringen die dit schooljaar zullen worden opgedaan, zal aanpassing van de lesuren plaats vinden in overleg tussen docenten, de leden van het bestuur van de imkersvereniging te Leiden en het centraal directielid van het AOC Groene Delta te Zuid-Holland.

Bijenhouden gevorderden

De cursusinhoud van Bijenhouden gevorderden en andere specifieke cursussen, zoals drachtplanten, koninginneteelt, bestuiving is samengebracht in het certificaat 'Bedrijfsvoeren Bijenteelt' (bpba).

Afgesproken is dat de in dit certificaat genoemde eindtermen in een drietal cursussen uiteen zullen vallen:

- Bijenhouden Gevorderden, die de lesstof van de eindtermen A,B,C,F en G omvatten; de cursus zal dan bestaan uit 8 keer 2 lesuren theorie en 8 keer twee lesuren praktijk. Totaal 32 cursistlessuren.
- Drachtplanten en Bestuiving, die de lesstof van de eindtermen genoemd onder D en E zal omvatten; Dit levert een cursus op van 28 cursistlessuren, waarvan 16 lesuren theorie en 12 lesuren praktische vaardigheids-training.
- Koninginneteelt, de lesstof omschreven in de eindtermen H,I,J en K. Deze bestaat uit 8 lesuren theorie en 6 lesuren praktijk.

Toelating

Belangstellenden kunnen nu uit het aanbod van bijencursussen kiezen wat van hun gading is en zich daarvoor aanmelden bij een plaatselijke of regionale imkersvereniging of bij een agrarische school. Dit neemt echter niet weg dat wil men aan een van de zogenaamde gevorderden cursussen deelnemen eerst voor de cursus bijenhouden voor beginners gediplomeerd dient te zijn (of het certificaat Verzorgen

Bijenteelt behaald moet hebben).

Natuurlijk zijn daarop uitzonderingen denkbaar. Dat is ter beoordeling van het Agrarisch OpleidingsCentrum op voorspraak van de docent. Er moet een gerede kans zijn dat degene die niet aan de toelatingsvoorwaarden voldoet, binnen de gestelde tijd de eindtermen kan behalen en dus de cursus met goed gevolg kan afsluiten.

Het certificaat Bedrijfsvoeren Bijenteelt valt uiteen in een drietal cursussen. Elke cursus, mits met goed gevolg afgesloten, levert de cursist een getuigschrift op. Behaalt men in de loop van de tijd (dit hoeft niet in een jaar maar kan over een onbepaalde tijd worden uitgesmeerd) alle drie de getuigschriften, dan heeft de cursist recht op het certificaat 'Bedrijfsvoeren Bijenteelt'.

54

Kwaliteitsbewaking

Certificaten worden alleen uitgereikt door de Agrarische Opleidingscentra in Nederland. Zij zijn ook verantwoordelijk voor het niveau van de aangeboden lesstof. Belangrijk is daarvoor dat docenten bijenteelt onderling de door hen gegeven toetsen op elkaar afstemmen, zodat er een standaard-kwaliteit in Nederland voor de certificaten bijenteelt gehandhaafd blijft. Het gehele agrarisch onderwijs heeft daar belang bij en niet alleen het cursusonderwijs. Overigens benoemt de Inspectie van het Landbouwonderwijs per AOC gecommiteerden. Zij moeten voor de Inspectie de kwaliteit van de te toetsen eindtermen bewaken. De vroegere toezichthouders voor het cursusonderwijs zijn inmiddels van het toneel verdwenen.

AOC Groene Delta, wat is dat?

De Minister van LNV heeft de afgelopen jaren geijverd om de lagere en middelbare agrarische scholen in Nederland in grotere verbanden te krijgen. Het gevolg was, dat het grootste deel van alle agrarische opleidingen in ons land nu onderdeel vormt van een Agrarisch OpleidingsCentrum (AOC). Nederland telt er 21. In zo'n AOC zijn door die samenbundeling tal van opleidingen geconcentreerd. Daardoor kan de nieuwe onderwijskundige opzet van het groene beroepsonderwijs (de kwalificatiestructuur) beter tot haar recht komen en kan aan de leerling/cursist tal van opleidingswegen en differentiaties worden aangeboden. Het AOC Groene Delta is voortgekomen uit een fusie van negen lagere en middelbare agrarische scholen in Zuid-Holland midden/zuid. Hieraan nemen deel de middelbare agrarische scholen Huis te Lande te Rijswijk en de MAS te Dordrecht, alsmede de lagere agrarische scholen te Dordrecht, Rotterdam,

Leidschendam, Gorinchem, Den Haag, Klaaswaal en Oegstgeest. Het hoofdkantoor van deze negen vestigingen zetelt te Rijswijk.

Een cursus 'zwart' organiseren?

Naast een onderwijsinhoudelijke aanpassing ingaand op 1 augustus 1992 heeft het Ministerie van LNV op diezelfde datum ook haar nieuwe systeem van bekostiging voor het cursusonderwijs doorgevoerd. Vroeger diende een lagere of middelbare agrarische school een planning van haar cursussen in voor het komend schooljaar en na goedkeuring van de Inspectie Landbouwonderwijs kon er dan een cursus gegeven worden. De kosten voor het salaris van de docent werden dan door de school gedeclareerd bij het Ministerie. Voldeed men maar aan bepaalde normen zoals het volgen van het modelleerplan en was het aantal cursisten boven het minimum, dan kon men na de goedkeuring van de inspectie die cursus bijna altijd in overleg met een imkersvereniging starten.

Andere koers

Het Ministerie is een andere weg op gegaan met de financiering van het cursusonderwijs, aangepast aan de nieuwe onderwijsinhoudelijke opzet van de beroepsopleidingen. Achteraf krijgen de AOC's per **geslaagde** cursist een bijdrage. Verder zoekt het AOC het maar uit. Deze koerswijziging verlegt de verantwoordelijkheid van cursusinhoud en financiering nadrukkelijker dan vroeger naar de onderwijsinstelling. Betekent het betalen achteraf per geslaagde cursist door de overheid dan ook maar iedereen laten slagen om zoveel mogelijk geld binnen te halen? Nee, niet alleen zet de inspectie van landbouwonderwijs een kwaliteitsbewakingssysteem op, dat er voor moet zorgen, dat die kwaliteit gehandhaafd blijft, ook de docent, die voor de kwaliteit moet zorg dragen, zal zijn geweten geen geweld aan willen doen en een zekere norm willen nastreven. Bovendien is het voor een onderwijsinstelling een kwalijke zaak, als bekend wordt dat men op dat instituut met de kwaliteit een loopje zou nemen.

Een AOC zal ervoor moeten zorgen, dat degenen die zich voor het cursusonderwijs aanmelden ook aan de juiste cursus deelnemen. Dit betekent een zorgvuldig toelatingsbeleid in overleg met de docent. Houdt dat dan in dat er zo kritisch naar de aanmeldingen gekeken wordt, dat er maar een beperkt aantal deelnemers wordt toegelaten? Nee, voor het AOC Groene Delta sprekend wordt er van de toelatingsvoorwaarden van vorige jaren uitgegaan.

Zijn er dan geen financiële risico's?

Ja, het AOC heeft baat bij het verzorgen van een goede cursus, zodat een hoog percentage geslaagden het gevolg is, terwijl er toch kwaliteit volgens een bepaalde standaard gehandhaafd wordt.

Hogere bijdrage van de cursist?

In het algemeen wel. De cursusprijs stijgt voor de consument. Wordt het dan te duur?

Nee, de grotere financiële risico's vragen om een duidelijke calculatie van alle kosten. Bij voorbeeld: vroeger werd er niet of nauwelijks lokaalhuur gerekend. Het nieuwe systeem dwingt daar wel toe. Ook verenigingen moeten hun kosten, die zij voor de uitvoering van een cursus maken, kunnen doorcalculeren. Op deze wijze ontstaat er een eerlijk beeld met een rechtvaardige cursusprijs.

De besturen van de diverse bijenverenigingen hebben hun verantwoordelijkheid in deze naar hun eigen leden toe. De docenten en directies van het AOC hebben hun belangen voor hun instituut en hun cursisten. Moet een bestuur van een imkersvereniging of de AOC's dan maar 'zwarte' cursussen nastreven buiten het AOC om? Nee, dat zou een kwalijke ontwikkeling zijn vooral ingegeven door een grote mate van wantrouwen tussen de partijen. Zo'n koers geeft risico's voor de vereniging (fiscaal) en werkt devaluatie van de kwaliteit in de hand. Bovendien is het nog maar zeer de vraag of men dan inderdaad goedkoper kan werken. Ik betwijfel dat. Dat lukt alleen als men kan parasiteren op de goedwillendheid van de docent, zo die zich ervoor zou lenen, m.a.w. de docent zou voor een appel en een ei moeten gaan werken.

Overleg

Ja, duidelijk is dat er een sfeer van openheid moet zijn tussen besturen van de belanghebbende verenigingen enerzijds en docenten en directies anderszijds om in te spelen op de nieuwe wijze van bekostiging van het cursusonderwijs. Voor ieder AOC is het van belang, dat bijencursussen door haar verzorgd kunnen worden in samenspraak met verenigingen uit de regio. De dienstverlenende taak, die het onderwijsinstituut heeft en de zorg voor de herkenbaarheid van de agrarische school in de regio zijn zaken die in het verleden speelden en nog steeds spelen. Het landbouwonderwijs mag niet van haar belangengroepen vervreemden. De besturen van de verenigingen hebben daar ook een verantwoordelijkheid in. Overleg in open sfeer om inzicht in de inhoudelijke en financiële opzet van een cursus te krijgen is voor allen essentieel.

Recentelijk heb ik in een overleg zo'n open sfeer mogen ervaren. Dit nam het wantrouwen weg. Inhoud van de cursus en vooral een exacte berekening van de te maken kosten voor een cursus verhelderden de mogelijkheden en onmogelijkheden van de nieuwe opzet van het onderwijs en de bekostigingswijze. Dit overleg is een goede zaak voor alle betrokkenen, waardoor de imkersverenigingen niet van het landbouwonderwijs vervreemden.

J. Hooreman is lid van de Centrale Directie, onderwijskundige zaken van het AOC Groene Delta te Rijswijk (Zuid-Holland)

